

Bölgesel Baraj Modeli

İçeriği Yazan: [Erbil DENİZ](#) [1] Zaman: Cts, 02/05/2009 - 06:00

Yazar: Erbil DENİZ

Yıllardır hep tartışma konusudur ülkemizdeki seçim sistemi. Adil olmadığından, eşitçe temsil sağlanamadığından ve dolayısıyla demokrasinin tam olarak işlemediğinden yakınılır. Sanki demokrasi için seçim sisteminin düzelmesi yetecekmiş gibi. Oysa az çok demokrasi modellerinden haberdar olanlar bilirler ki; baraj formülünün uygulanması, yönetsel açıdan önemlidir. Aksi halde, yönetimde ve muhalefette birçok farklı görüş ve çıkar grupları oluşabilir ve bu da ülke yönetiminin bazı konularda karar alamamasına ve kilitlenmesine neden olur. Ama bu baraj nasıl olmalıdır? Asıl düşünülmesi, eleştirilmesi gereken konu bu olmalı. Yüzde 10'luk baraj yüksek belki, ama yüzde 5'lik baraj da fazla düşük olabilir. Yeni bir düzenleme, yeni bir model uygulanabilir. Bu modelin yeryüzünde benzeri olması da gerekmez. Ülke olarak zaten benzersiz bir yapıya sahip olduğumuz için, kendimize uygun bir model de düzenleyebiliriz.

Farklı fikirlerin ve tavırların daha fazla temsil edilmesi için bu düzenleme kaçınılmaz olarak gözükme. Şu anki sistemden en çok şikâyetçi olan siyasi partilerin başında hiç kuşkusuz DTP gelmekte. Bu da, hem halkta, hem de politikacılar ister istemez kuşku uyandırmakta. "Yeni düzenlemeler, DTP'nin güçlenmesini sağlarsa?" sorusu içten içe ayak sürümelere neden olmakta. DTP için şu an farklı bir durum yok, zira bağımsız adaylarla da olsa mecliste yerlerini alabiliyorlar artık. Korkuyla ilerlemek ne kadar mümkün olabilir? Bu konuyu milli duygulardan uzak tutmak gerekir. Her ne kadar DTP'nin malûm bölücü terör örgütünün siyasi kanadı olduğu gün gibi ortada olsa bile, hukuk devletlerinde bunu engellemenin yolları bellidir. Zorluklar çıkararak değil, gerekli düzenlemeleri ve caydırıcılıkları kullanarak engellemek gerekir. Konuyu sadece DTP endeksli düşünmemekte fayda var; örneğin, 2002 genel seçimlerindeki tabloyu hatırlayalım. Yaklaşık olarak yüzde 45'lik kesim meclis dışında kaldı. Böyle bir durumda demokrasiden bahsetmek ne kadar mümkün peki? DYP yüzde 9.5, MHP yüzde 8.3 ve GP yüzde 7.2 ile dışarıda kaldı. Bu sistemden dolayı halk da istediği partiyi desteklemekte zorlanıyor, oy vermeden önce akıllara gelen "Bu parti barajı geçemezse, bu yüzden oyum boşa giderse?" fikri, hep ikinci partilere yönelmeye veya baraj altında kalan partilerin hakkı olan milletvekili sayılarının, başka partilere verilmesine yol açıyor.

Son yerel seçimleri göz önüne alırsak, tablo daha da net ortaya çıkmakta. Siyasi partilerin aldıkları oyların dağılımlarına 'bölgesel' olarak bakarsak, ne kadar haksız bir düzen olduğunu anlarız. Kısaca, ülkemizde her partinin hâkim olduğu iller ve/veya bölgeler mevcut. Bu durumda farklı bir düzen uygulanmalıdır. Peki, bu eşitsizlik nasıl ortadan kalkabilir? Çaresi var mıdır?

'Bölgesel Baraj Modeli' diye bir sistem oluşturulabilir. Bu modelde, genel baraj ortadan kaldırılarak, bölgesel barajlar konulabilir. Bu bölgesel barajların sabit bir oran olması yerine doğal bir oran ile gerçekleşmesi gerekmektedir. Peki, 'Doğal oran' nedir? Her bölgenin kendine özgü bir barajı olmasıdır. O şehrin temsil edileceği milletvekillerinin, siyasi partilerin yine o şehirde aldıkları oy oranında temsil edilmesi. Kısaca, 5 milletvekili hakkı olan bir şehirde, 1 milletvekilliği oranı, kullanılan oyların yüzde 20'si olarak düşünülebilir. Boş kalan milletvekillikleri ise öncelikle bölgesel oy çoğunluğu, daha sonra genel oy oranı ile dağıtılabilir. Kaba tabir ile bu şekilde anlatmak mümkün bu modeli. İlk bakışta oran yüksek gözükabilir ancak en büyük il olan İstanbul'un 7 milyon seçmen sayısı ve 85 milletvekilliği olduğu düşünülürse, her milletvekilliği yaklaşık 80.000 oya denk gelmektedir (herkesin seçime katılması halinde) ve bu da İstanbul gibi bir il için fazla olmasa gerek. Bu sistem için farklı türler de denemek mümkün. Örneğin il bazında doğal oran olabileceği gibi, bölge bazında da olabilir. Açıkta kalan milletvekillikleri içinse, il / bölge / genel gibi sıralama yapılabileceği gibi, sadece ülke geneli oy oranı da kullanılabilir.

Tabii bu model akla eyalet düzenini getirebilir; ama bunu da gerekli düzenlemelerle sınırlarını belirleyerek aşmak mümkün. Olumlu tarafları; her siyasi partinin yerel seçimlere ve bölgelere daha fazla önem vermek zorunda kalmasıdır. Belli başlı illere hizmet götürmekle, sadece o bölgenin oylarını almak mümkün olabilir ve genel seçimlerde yüksek oranda destek görmek için çalışmalarını daha da büyütme ve her bölgeye / şehre aynı önemi vermek mecburiyetinde olmalıdır. Böylece

bölgeler arasındaki sosyal ve ekonomik uçurumlarda giderilecektir. Diğer taraftan seçime katılım oranı barajı belirleyeceği için ve her partinin şansı olduğu için halkın sandığa gitmemesi kısmen de olsa önlenmiş olacaktır.

Bu model nasıldır? İyi midir kötü müdür tartışmasına girmeye gerek yok. Uygulama zorlukları mevcut olabilir ama şu anki düzenden daha adaletli olduğu da göz ardı edilemez. Kaldı ki; bu modelin geliştirmeye ve düzenlemeye açık bir yapıda olduğu da aşikâr. Asıl sorun şu: Gerçekten bu seçim düzeninden kurtulmak istiyor muyuz? Eğer bu sorunun cevabını bulabilirsek, çözümler de kendiliğinden ortaya çıkacaktır. İlla a modeli veya b modeli olsun diye bir beklenti içinde de değiliz hiçbirimiz, sadece bu sistemden daha adaletli, daha eşit temsil sağlayan ve farklılıkları gözetten bir seçim modeli oluşturulmasını istiyoruz. Tabi ki sadece halk olarak istiyoruz, şimdiye kadar siyasi partilerimizden böyle istekler duyamadık. Her partinin seçim vaatleri arasında baraj konusu vardır; fakat Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin mistik havasını soluyan her insanın unutmama hastalığı, sürekli tekrarlanan bir gerçek. Ellerindeki otoriteyi kendi çıkarları için kullanmak fikri, bütün konularda olduğu gibi seçim sistemi konusunda da gönülsüz davranmalarına neden olmakta. "Hep bana, tek bana" düşüncesi ile ortak bir nokta bulmanın zorluğunu bilen her kesim, suyu kendi tarlasına çevirmeye çalışmakta. Bu yüzden yıllardır sürüncemede kalan birçok konudan sadece biridir bu durum. Ara sıra paylaşılamayan su yüzünden sitemler, hakaretler olsa da belli bir anlaşma mutlaka sağlanmakta ve o bağışlar yerini elde edilen haksız getirinin keyfini sürmeye bırakmakta. Bu öneri veya fikre sahip çıkılır veya çıkılmaz önemli değil, ama yapılması gereken bir şeyler olduğunu hatırlamak gerekmektedir. Sadece bu konu için değil bu düşünce, birçok konuda yapılması gereken o kadar çok düzenleme, atılması gereken o kadar adım var ki... Duyduklarımızı, okuduklarımızı ve yaşadıklarımızı çabuk unutan bir toplum olarak, bu konunun da fazla hatırlarda kalmayacağını biliyoruz. Yakın zaman içinde yeniden birkaç 'sözde' tartışmalar izleriz, daha sonra yine özümüze döneriz. Unuturuz, sünger çekeriz...

mailto:politikadergisi@gmail.com

[Bu yazı, Politika Dergisi Sayı 14'te yer almıştır. Tüm haklardan sorumlu tutulmuş ve bu yazıyı indirmenizi öneririz.]

Sayı 14'ü indirmek için [buraya tıklayınız.](#) [2]

Yorumlar

- [İç Siyasa](#) [3]

Kaynak URL (09/05/2024 - 20:06 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/makale/bolgesel-baraj-modeli>

Bağlantılar:

[1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/erbil-deniz>

[2] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD14.zip>

[3] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>